

ธิลาภาษานะวรรณคดีปิ่นพระราชนัดดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

นาย พิธิฤทธิ์ กอบบุญ

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-332-974-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE STYLE AND LITERARY VALUES OF KING MONGKUT'S LETTERS

Mr.Pisit Kobbun

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Art in Thai

Department of Thai

Graduate School

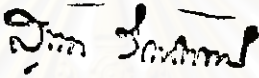
Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-382-974-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ถิลาภาษาและวรรณศิลป์ในพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
โดย นายพิสิทธิ์ กอบบุญ
ภาควิชา ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา

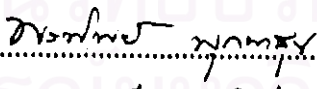
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

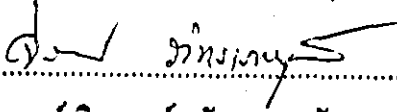

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา กิระนันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุลลดา เรืองรักษ์ลิขิต)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พุกผาสุข)

.....กรรมการ
(อาจารย์ จิราภรณ์ ภัทรากานุกัทร)

พิศิทธิ กอบบุญ: ติลาภาษาและวรรณศิลป์ในพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(THE STYLE AND LITERARY VALUES OF KING MONGKUT'S LETTERS) อ.ที่ปรึกษา :
พศ.ศ.สุจิตรา จงสถิตยวัฒนา, 474 หน้า. ISBN 974-332-974-9.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณค่าด้านติลาภาษาและวรรณศิลป์ในพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

จากการศึกษาพบว่าติลาภาษาและวรรณศิลป์ในพระราชหัตถเลขามีลักษณะภาษาของการสื่อความที่สะท้อนทัศนคติ อารมณ์ความรู้สึกของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา ซึ่งเป็นการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความชัดเจนของสารนั้นเกิดจากการใช้คำที่สื่อความหมายชัดเจน ได้แก่ คำแสดงความคิดเห็น คำแสดงความรู้สึก คำแสดงเจตนา พระองค์ทรงใช้ถ้อยคำและภาพพจน์ลักษณะต่าง ๆ เพื่อสร้างความหมายสื่อถึงทัศนคติ อารมณ์ความรู้สึกของพระองค์อย่างชัดเจน ติลาภาษาและวรรณศิลป์ประการสำคัญคือการสร้างคำโดยการซ้อนคำและการซ้ำคำซึ่งช่วยสื่อความคิด อารมณ์ความรู้สึกอย่างชัดเจน เป็นการเน้นย้ำสารและทำให้ข้อความนั้นสละสลวยโดดเด่น พระองค์ทรงใช้ประโยคในการสื่อสารได้แก่ การใช้ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่งและประโยคขอร้อง ซึ่งมีเนื้อความที่แจ่มชัดตรงตามจุดมุ่งหมาย และมีลักษณะทางวรรณศิลป์ด้วยการใช้ประโยคซ้ำความและประโยคขนานความ ในการเรียบเรียงข้อความนั้นพระองค์ทรงเรียบเรียงข้อความอย่างเป็นระเบียบ การลำดับความคิดมีสัมพันธ์ภาพไม่สับสน ทำให้สารที่ทรงสื่อถึงผู้รับนั้นมีความแจ่มชัด ดังนั้นติลาภาษาในพระราชหัตถเลขาจึงมีคุณค่าทั้งทางความหมายและความไพเราะงดงามทางภาษา

พระราชหัตถเลขาเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนทัศนคติของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทัศนคติด้านการเมืองการปกครอง การต่างประเทศ วิทยาการตะวันตกและความเชื่อในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลความรู้ทางประวัติศาสตร์และสังคมที่สำคัญยิ่ง เป็นแหล่งความรู้ทางวัฒนธรรม ส่วนภาษาของยุคสมัย อีกทั้งยังมีคุณค่าให้ความเพลิดเพลิน ประเทืองอารมณ์แก่ผู้อ่านด้วย

ภาควิชา.....ภาษาไทย
สาขาวิชา.....ภาษาไทย
ปีการศึกษา..... 2542

ลายมือชื่อผู้คิด.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4080163922 : MAJOR THAI

KEY WORD STYLE / LITERARY VALUES / KING MONGKUT / LETTERS.

PISIT KOBUN : THE STYLE AND LITERARY VALUES OF KING MONGKUT'S
LETTERS. THESIS ADVISOR:ASST.PROF.SUCHITRA CHONGSTITVATANA,Ph.D.
474 PP, ISBN 974-332-974-9.

This thesis aims at studying the style and literary values of King Mongkut's letters. The study reveals that the style of King Mongkut's letters consists of vivid language use for an efficient communication reflecting his attitude and feeling. The vividness of the message in the texts is achieved through the precise and careful choice of words expressing opinion, feeling and purpose. The use of repetition and compounded words, as well as the use of idioms and imagery, enhance the eloquence of style. The use of literary techniques such as phrase repetition and parallelism helps to convey his ideas with clarity and charm. Moreover, the unity and harmony between the ideas and the language use establish a literary beauty of these royal letters.

Apart the style, the content of these royal letters is a great source of knowledge in numerous fields - history, social history, culture and language use in the early Rattanakosin period. Thus King Mongkut's letters can be considered an important piece of literary work of both pleasure and profit for the readers.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....ภาษาไทย.....
สาขาวิชา.....ภาษาไทย.....
ปีการศึกษา.....2542.....

ลายมือชื่อผู้จัดทำ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อย่างสูงที่ได้ให้ความรู้ สร้างความคิด สติปัญญา ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนความพยายามด้วยความเมตตาอย่างที่สุด จนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แย้มนัคคา ผู้สร้างความสนใจและทำให้เข้าใจคุณค่าของพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกทั้งให้คำปรึกษาแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นจนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสิ้น

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์อื่นประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ ทุกหาสุขและอาจารย์จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร ซึ่งได้ตรวจแก้ ให้คำแนะนำอันมีประโยชน์ยิ่งต่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับข้อมูลในการวิจัย คำปรึกษาแนะนำอันมีค่ายิ่งจากอาจารย์ธีรบุษ โขกสุวรรณิจ จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.นิยะดา เหล่าสุนทรผู้ให้ความรู้ คำแนะนำในการทำงาน ความห่วงใยและความปรารถนาดีอย่างที่สุดแก่ผู้วิจัยตลอดมา รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกทั้งกราบขอบพระคุณ "มูลนิธิท่านผู้หญิง เจริญ ทิผลบุตร" ที่มอบทุนสนับสนุนการวิจัย

ผู้วิจัยได้รับน้ำใจจากเพื่อน คือ คุณปฐม หงษ์สุวรรณ คุณพิมพ์ภา จากเด่น ทั้งในการเรียนและการทำงานร่วมกัน รวมถึงเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคนที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือระหว่างการศึกษาด้วยความจริงใจ

ที่สุดแล้วความสำเร็จในการศึกษานี้มาจาก แม่ พ่อ และพี่สาว "ผู้ให้" ที่ยิ่งใหญ่ทั้งพลังความรัก ความห่วงใย และกำลังใจ ซึ่งได้รับมาตลอดชีวิต

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๙
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๑๐
กิตติกรรมประกาศ.....	๑๑
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
2 รูปแบบและเนื้อหาของพระราชหัตถเลขา.....	6
ลักษณะของพระราชหัตถเลขา.....	6
รูปแบบของพระราชหัตถเลขา.....	8
1.รูปแบบพระราชหัตถเลขาที่เป็นทางการ.....	8
2.รูปแบบพระราชหัตถเลขาที่ไม่เป็นทางการ.....	13
2.1 พระราชหัตถเลขาที่ทรงเขียนด้วยพระองค์เอง.....	14
2.2 พระราชหัตถเลขาที่ทรงให้อาลักษณ์เขียน.....	30
2.3 เอกสารที่มีลักษณะเดียวกับพระราชหัตถเลขา.....	31
เนื้อหาในพระราชหัตถเลขา.....	32
1.เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระราชภารกิจ.....	32
2.เนื้อหาที่เป็นเรื่องส่วนตัวพระองค์.....	65

3	ลักษณะภาษาร้อยแก้วในพระราชหัตถเลขา : การใช้คำ ส่วนวน ภาพพจน์.....	73
	การใช้คำ.....	74
	1.คำแสดงความคิดเห็น.....	74
	2.คำแสดงความรู้สึก.....	101
	3.คำแสดงเจตนา.....	122
	การใช้ส่วนวน.....	135
	1.ส่วนวนที่เป็นภามิต.....	136
	2.ส่วนวนที่ไม่เป็นภามิต.....	143
	การใช้ภาพพจน์.....	155
	1.ภาพพจน์อุปมา.....	156
	2.ภาพพจน์อุปดักษณ.....	161
	3.ภาพพจน์อดิพจน์.....	163
4	ลักษณะภาษาร้อยแก้วในพระราชหัตถเลขา:การสร้างคำเพื่อสื่อความหมายและการเน้นย้ำ....	171
	1. การสร้างคำโดยการซ้อนคำและซ้อนความ.....	171
	1.1 การซ้อนคำ 4 พยางค์.....	172
	1.1.1 การซ้อนสัมผัส.....	172
	1.1.2 การซ้อนสลับ.....	180
	1.1.3 การซ้อนซ้ำ.....	183
	1.2 การซ้อนคำและซ้อนความเพื่อการเน้นย้ำ.....	196
	1.2.1 การซ้อนคำ 2 กลุ่มคำ.....	196
	1.2.2 การซ้อนคำหลายกลุ่มคำ.....	207
	1.2.3 การซ้อนความ.....	212
	2 การสร้างคำโดยการซ้ำคำ.....	214
	2.1 การซ้ำคำคำเดียว.....	214
	2.2 การซ้ำคำหลายคำ.....	221
	2.3 การซ้ำคำบางส่วนในกลุ่มคำ.....	225

5	ลักษณะภาษาร้อยแก้วในพระราชหัตถเลขา:การใช้ประโยคและการเรียบเรียงข้อความ.....	230
	การใช้ประโยค.....	231
	1. การใช้ประโยคตามจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร.....	232
	1.1 ประโยคบอกเล่า.....	232
	1.2 ประโยคคำถาม.....	253
	1.3 ประโยคคำสั่ง.....	263
	1.4 ประโยคขอเรื่อง.....	271
	2. สถิติการใช้ประโยคในการสื่อสาร.....	277
	2.1 ประโยคซ้ำความ.....	278
	2.2 ประโยคขนานความ.....	286
	การเรียบเรียงข้อความ.....	301
	1.การเรียบเรียงข้อความ โดยการแสดงเหตุผล.....	302
	2.การเรียบเรียงข้อความ โดยการสรุปความ.....	307
	3.การเรียบเรียงข้อความ โดยการขยายความ.....	324
	4.การเรียบเรียงข้อความ โดยการเปรียบเทียบ.....	334
	5.การเรียบเรียงข้อความ โดยการอ้างถ้อยคำสนทนา.....	340
6	คุณค่าของพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	349
	1.คุณค่าด้านศิลปภาษาและวรรณศิลป์.....	350
	1.1 ศิลปภาษาร้อยแก้วเพื่อการสื่อสาร.....	350
	1.2 ศิลปภาษาร้อยแก้วเพื่อการเน้นย้ำ.....	367
	2.คุณค่าทางวรรณกรรม.....	374
	2.1 การสะท้อนทัศนคติของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	374
	2.1.1 ทัศนคติด้านการเมืองการปกครอง.....	375
	2.1.2 ทัศนคติด้านการต่างประเทศ.....	399
	2.1.3 ทัศนคติด้านวิทยาการสมัยใหม่.....	409
	2.1.4 ทัศนคติด้านความเชื่อ.....	416

2.2	คุณค่าทางอารมณ์.....	424
2.2.1	อารมณ์รัก.....	425
2.2.2	อารมณ์โกรธ.....	428
2.2.3	อารมณ์ขัน.....	436
2.3	คุณค่าในการให้ความรู้.....	440
2.3.1	ให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์.....	440
2.3.2	ให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม.....	442
2.3.3	ให้ความรู้ด้านภาษาของยุคสมัย.....	454
7	บทสรุป.....	465
	รายการอ้างอิง.....	469
	ประวัติผู้เขียน.....	474

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย